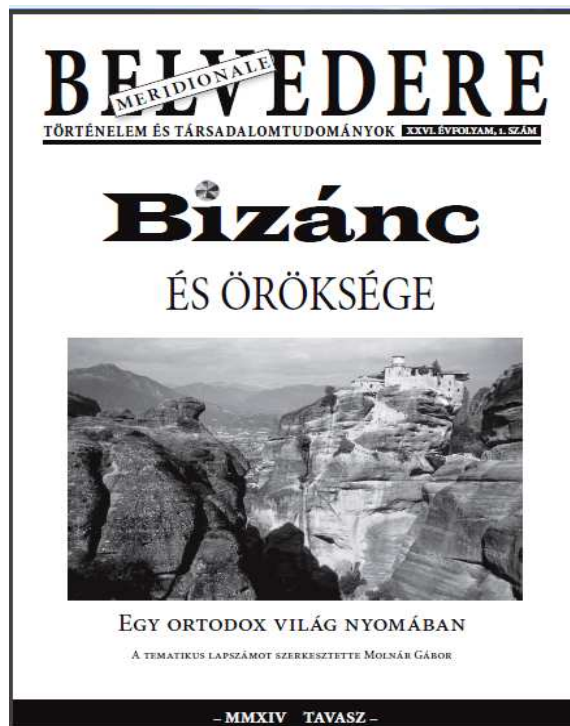


BELVEDERE

MERIDIONALE

Történelem és társadalomtudományok
History and Social Sciences
www.belvedere.meridionale.hu
belvedere@jgypk.u-szeged.hu
szerk@belvedere.meridionale.hu
ISSN 1419-0222 (Nyomtatott)
ISSN 2064-5929 (Online)



(Creative Commons) Nevezd meg! – Így add tovább! 4.0 (CC BY-SA 4.0)
(Creative Commons) Attribution-ShareAlike 4.0 International (CC BY-SA 4.0)

Cím / Title:
Beköszöntő
Preface

Szerző / Author:
Molnár, Gábor

Cikkre való hivatkozás / How to cite this article:
Molnár, Gábor (2014): Beköszöntő. Belvedere Meridionale XXVI. 1. 5-6. pp

BEKÖSZÖNTŐ | Tematikus lapszámunk tanulmányai Bizánc történetének és az ortodox földrajzi kulturális területnek évszázados múltját, fontosabb szempontjait és sajátosságait tárják az olvasó elé. Noha a 21. század eleji „ortodox világ” sem lélekszáma, sem kiterjedése alapján nem nevezhető domináns civilizációnak, illetve nem is tartozik az „expanzív” civilizációk sorába, ennek ellenére világviszonylatban betöltött meghatározó szerepe elengedhetetlenné teszi alapos tanulmányozását.

Rövid munkánkkal nem lehetett célunk az, hogy a kulturális nagytérség és/vagy civilizáció történetét és társadalom földrajzi vonatkozásait mindenre kiterjedő részletességgel feldolgozzuk. Célunk volt azonban egy olyan tanulmánygyűjtemény szerkesztése, amellyel áttekintjük a keleti-kereszténység sajátos korszakait, az ortodox egyház történetének kezdeti évszázadait, Bizánc történetének fontosabb mérföldköveit, egyes balkáni népek honfoglalásának körülményeit, a térségbeli államalakulatok és fejedelemségek létrejöttét / bukását, a korabeli magyarság és a keleti kereszténység kapcsolatát, valamint a török hódoltság idejének szerb és más balkáni népek keresztényeinek helyzetét. Ez a forrongó történelmi időszak (Kr. u. 5. századtól) a későbbi Balkán nemzetállamainak előtörténetét jelentette, Bizánc évszázadokig érezhető hatásával, ami nemcsak a vallási, a kulturális és a társadalmi integrációban volt kitapintható, hanem jóval később – a Török Birodalom hatalmi törekvései ellenére vagy éppen azokkal karöltve – a térség későbbi geopolitikai tényezőinek formálódásában is nyomot hagyott. Ez utóbbira jó példaként szolgálhatnak a 20. századi albán–görög kapcsolatok alakulásának részletei, mely téma kapcsán olvasható tanulmányunknak a tartalma további ismeretekkel bővíthető a könyvajánlóban szereplő, azonos témában íródott kötet alapos megismerésével.

Lapszámunk további specifikus ismereteket közöl a Magyar Királyság területén a 17–18. század folyamán élő szerbek kelet-lengyel (ma Ukrajna) területein nyomtatott liturgikus könyvkereskedelméről és annak történeti háttéréről, ami nem csak vallástörténeti jelentőséggel bír, hanem a barokk kultúrának és a felvilágosodásnak, a Kárpát-medence szláv népei felé, a Lengyel Királyságon keresztül történő közvetítésében is nagy szerepet játszott.

Ismereteinket tovább gazdagítják moldáv ortodox kolostorokról írott tanulmányok, amelyekben a szerző, mint öfenntartó ökológiai rendszereket teszi vizsgálata tárgyául az ortodox egyházon belüli szerzetesi élet sok évszázados tapasztalatát: „*a saját, még Bizánctól, vagy még korábról örökölt hagyományaikban képesek tovább élni a középkor lüktető valóságát*”. A témához szorosan kapcsolódóan földrajzi szempontú rövid útirajzot olvashatunk a moldáv, Dnyeszter menti sziklakolostorokról. A sorok által megelevenedik az olvasó előtt a terület kulturális öröksége, ami a vallási ismereteken túl történelmi, etimológiai és földrajzi szempontokat is közöl.

Munkánkban megjelenik a 19-20. század fordulójának egyik legvitatottabb orosz személyisége, *Grigorij Jefimovics Raszputyin*, akinek élettörténetét a szerző sajátos szempontból dolgozza fel, a korra jellemző miszticizmustól, csodavárástól és okkultizmustól áthatott valóságból kiindulva, az „orosz néplelket” vizsgálva, és így mintegy szociálpszichológiai szempontból ismertetve a „sztárec” üstökösként megjelenő és letűnő életpályáját, valamint annak társadalmi kontextusát.

Munkánkat jó szívvel ajánljuk mindazon szakembereknek és laikus olvasóknak, akik Bizánc történetével és örökségével, az ortodox világgal kapcsolatos ismereteiket szándékoznak felfrissíteni és új szempontokkal bővíteni.

PREFACE | The publications of our thematic issue discuss the most important historical aspects and features of Byzantium and the Ortodox geographic-cultural territory. Although the early 21st-century Ortodox world is not a dominant civilization in regard to its population and extension, and it does not belong to expanding cultures either, the role it has played and still plays in the history of humanity makes it inevitable to study it in details. With this short volume we did not intend to reveal all the historical and human geographical characteristics of this cultural territory and/or civilization. Our aim was to present a collection of studies that consider particular eras of Eastern Christianity, the early centuries of the Ortodox Church, the landmarks in Byzantine history, the state foundation of certain Balkan peoples, the evolution and/or decline of kingdoms and duchies in the region, the relationship of medieval Hungary with Eastern Christianity and the status of Serbs and other Slavic peoples in the Ottoman Empire. The period of upheaval in the 5th century meant the prehistory of the nation states of the Balkan, and the influence of Byzantium on religious, cultural and social aspects of life lasted for centuries, moreover, it left its mark on the regional geopolitics despite or combined with the impacts of the Ottoman expansion. This latter statement is clearly illustrated in our issue by one of our studies which gives an overview of the 20th-century Greek-Alban relations and by a review of a recently published book on the same topic. Another paper imparts specific information about the printed liturgical books traded from Eastern Poland (present-day Ukraine) to the Serbs of the Hungarian Kingdom in the 17th and 18th centuries. The circulation of liturgical books across the Polish Kingdom was of great importance in ecclesiastical history, and it also contributed to the transmission of Enlightenment and Baroque art to the Slavic peoples of the Carpathian basin. In the two essays on the Ortodox monasteries in Moldova, the author describes the self-sustaining ecological system and the experience of monastic life where the long traditions of the Middle Ages and the inheritance of Byzantium still live on. Furthermore, the monasteries along the river Dniester are presented in a short travelogue from a geographical point of view. The author's lines unfold the cultural richness and the historical and religious background of the communities, and the readers get answers to some etymological questions as well. The study on the most contradictory personality of the 19–20th-century Russian history, on *Grigori Yefimovich Rasputin* examines the starets' brilliant career by analysing the common Russian consciousness and the contemporary social context characterised by mysticism, occultism and hunger for miracles.

We warmly recommend our present issue to all scientists and laymen who wish to refresh or broaden their knowledge of the history of Byzantium and the Ortodox world.

MOLNÁR, GÁBOR